

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566) Vol.6 No.2 (May– August 2023)

ปัจจัยสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Factors Affecting Smoking Behavior of Undergraduate Students of Faculty of Hospitality Industry, Kasetsart University.

ชัยณรงค์ ศรีรักษ์^{1*}, ประ.ด. และ ปัทมาพร สุขใจ², ศศ.ม.

Received: 7 July 2023

Revised: 21 August 2023

Accepted: 23 August 2023

Chainarong Srirak^{1*}, Ph.D., and Patthaphon Sukjai², M.A.

คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

Faculty of Hospitality Industry, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Prathom

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัญหาการสูบบุหรี่ ทักษะคิดและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ (2) ศึกษาปัจจัยสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 440 คน จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage sampling) และยินดีเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติไคสแควร์ สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า (1) มีนิสิตที่สูบบุหรี่เป็นประจำ (ร้อยละ 27.2) โดยมีเหตุผล คือ อยากทดลองสูบบุหรี่และเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นพฤติกรรมปกติ และ (2) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .00-.038$) และ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้วยสถิติค่าที พบว่า เพศหญิงมีคะแนนความรู้และทัศนคติดีกว่าเพศชาย นิสิตที่ไม่สูบบุหรี่และนิสิตชั้นปีที่ 4 มีคะแนนความรู้และทัศนคติดีกว่านิสิตที่สูบบุหรี่และนิสิตกลุ่มคณะอื่น ๆ ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่าทุกตัวแปรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และคะแนนความรู้กับเจตคติมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .448, p = .00$)

คำสำคัญ : ปัญหาการสูบบุหรี่, ทักษะคิดเกี่ยวกับบุหรี่, พฤติกรรมการสูบบุหรี่, อุตสาหกรรมบริการ

Abstract

The objectives of this research were: (1) to investigate smoking issues, attitudes towards tobacco, and smoking behavior among undergraduate students of the Faculty of Hospitality Industry at Kasetsart University; and (2) to study the factors associated with smoking behavior among undergraduate students of the Faculty of Hospitality Industry at Kasetsart University. A Multi-stage sampling technique was employed to select 440 participants for the study. A questionnaire was utilized to collect data, which were subsequently analyzed using descriptive and inferential statistics, including the Chi-square statistic, t-test, and one-way ANOVA.

The findings indicate that a significant portion of the students, 27.2%, engage in regular smoking. The reasons for smoking varied, with many students expressing an intention to try smoking and perceiving it as a normal behavior. The factors associated with smoking behavior showed statistical significance ($p = .00-.038$). Moreover, when comparing the mean scores of knowledge, attitude, and smoking behavior using statistical t-values, it was observed that females had higher knowledge and attitude scores compared to males. Additionally, non-smokers and final year students exhibited better knowledge and attitude scores in comparison to smoking students and those from other faculties. All variables showed significant differences, and there was a significant correlation between knowledge and attitude scores ($r = .448, p = .00$).

Keywords: Smoking Problems, attitude about tobacco, Smoking Behavior, Hospitality Industry

¹ Corresponding author: อาจารย์ คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ email yaravee.add@gmail.com

บทนำ

บุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งต่อผู้ที่สูบบุหรี่โดยตรงและผู้ที่ได้รับควันบุหรี่ทางอ้อม เพราะเป็นสาเหตุของปัญหาสาธารณสุขโลก ในแต่ละปีมีผู้เสียชีวิตจากโรคที่มีสาเหตุจากสูบบุหรี่จำนวนมากกว่า 6 ล้านคน หรือเฉลี่ย 16,538 คนต่อวัน¹ โดยสถิติในประเทศไทยพบว่า แต่ละปีมีคนไทยเสียชีวิตจากบุหรี่กว่า 51,651 คน หรือเฉลี่ยวันละ 141 คน² พฤติกรรมการสูบบุหรี่นับเป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศทั่วโลก รวมทั้งไทย ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าการสูบบุหรี่มีโทษต่อร่างกายหลายด้าน ทั้งต่อสุขภาพของผู้สูบเองและคนรอบข้าง ทำให้ประเทศต้องเผชิญกับปัญหาของโรคที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ เช่น โรคหัวใจหลอดเลือด โรคปอด และโรคมะเร็ง เป็นต้น ในหลายประเทศที่อยู่ในระยะการเปลี่ยนผ่านทางระบาดวิทยา พบว่า โรคเรื้อรังที่มีสาเหตุจากการสูบบุหรี่กำลังกลายเป็นปัญหาและเป็นสาเหตุการตายที่สูงกว่าสาเหตุอื่น ๆ³ สำหรับสถานการณ์การระบาดของบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน โดยสถิติในประเทศไทย พบว่า ผลสำรวจในปี 2560 เยาวชนอายุ 15 ปีขึ้นไปเป็นผู้สูบบุหรี่ 10.7 ล้านคน (ร้อยละ 19.1) และเพิ่มจำนวนขึ้นในกลุ่มอายุ 19-24 ปี⁴ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากกลยุทธ์การโฆษณาและแทรกแซงนโยบายควบคุมยาสูบ รวมถึงการพัฒนาส่วนประกอบของบุหรี่ทำให้วัยรุ่นเริ่มต้นทดลองสูบบุหรี่เร็วขึ้นจนกลายเป็นผู้เสพติดบุหรี่ในที่สุด⁵ ซึ่งในแต่ละปีมีเด็กติดบุหรี่รายใหม่เพิ่มมากขึ้นมากกว่า ร้อยละ 60.8 ของนักสูบหน้าใหม่ และเป็นผู้ที่มีอายุ ระหว่าง 15 – 19 ปี สูงถึง 9.5 แสนคน⁶ ส่วนปัญหาการแพร่ระบาดของบุหรี่ในระดับอุดมศึกษาพบว่า เยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมักเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเข้าถึงการสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มอื่นเนื่องจากอาศัยอยู่ในหอพัก ห่างไกลจากผู้ปกครอง และมีอิสระในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ค่อนข้างมาก ถึงแม้ว่าทั้งภาครัฐจะมีนโยบายรณรงค์ให้สถาบันการศึกษาปลอดบุหรี่ตามกฎหมายกำหนด แต่จากการผลสำรวจนักศึกษาในมหาวิทยาลัย พบว่า ร้อยละ 32.2 มีประสบการณ์พบเห็นการสูบบุหรี่และเคยได้รับควันบุหรี่ภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.8 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการควบคุมยาสูบของไทย ร้อยละ 40.7 ไม่รู้ว่าภายในสถาบันอุดมศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่⁷ ผลการสำรวจทักษะการปฏิเสธบุหรี่ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงบุหรี่มือสองของนักศึกษา พบว่า ร้อยละ 69.8 ไม่กล้าที่จะเดินหนีในขณะที่นั่งคุยกับเพื่อนแล้วเพื่อนสูบบุหรี่ และร้อยละ 67.8 จำเป็นต้องเดินผ่านจุดที่คนสูบบุหรี่เป็นประจำ โดยร้อยละ 46.2 ไม่ทราบอันตรายจากบุหรี่มือสอง มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ปรับทัศนคติต่อบุหรี่และพัฒนาทักษะการเลี่ยงบุหรี่ให้กับนักศึกษาแต่ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาบริหารการท่องเที่ยวกว่า ภาควิชาธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจการบิน สังกัดคณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มีภารกิจคือ ผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และความรู้ รวมถึงทักษะด้านธุรกิจอุตสาหกรรมบริการเพื่อรองรับตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยวและโรงแรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้องค์กรภาคธุรกิจบริการจะให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลที่ใส่ใจการบริการที่มีคุณภาพ ถูกใจลูกค้า และมีทักษะการบริการที่สร้างความประทับใจ รวมถึงมีบุคลิกภาพดีรวมถึงมีสุขภาพที่ดี ไม่ดื่มเหล้าและสูบบุหรี่⁸ จากภารกิจขององค์กรตามที่กล่าวมา ตามกรอบ ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังแรงงานด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ เพื่อพัฒนาศักยภาพ ตลอดจนแผนยุทธศาสตร์องค์กรด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรและเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตลอดจนนโยบายของโครงการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่เพื่อสุขภาพโดยเครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่แพทยสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) คณะผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ของนิสิตสาขาบริหารการท่องเที่ยวกว่า คณะอุตสาหกรรมบริการ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมลดพฤติกรรมเสี่ยงในการสูบบุหรี่ แทรกสอดแนวคิด รวมถึงวิธีการปฏิเสธอย่างเหมาะสม เพื่อเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และเพิ่มทักษะการปฏิเสธเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันการเสพยาสูบให้มีประสิทธิภาพในกลุ่มและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายควบคุมการสูบบุหรี่ภายในมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสภาพปัญหาการสูบบุหรี่ ทักษะคิดและพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นิสิตระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ปีการศึกษา 2564 จากทั้ง 4 ชั้นปี กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) และยินดีเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 440 คน ได้แก่ (1) นิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 98 คน (2) นิสิตชั้นปีที่ 2 จำนวน 108 คน (3) นิสิตชั้นปีที่ 3 จำนวน 117 คน และ (4) นิสิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 117 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสำรวจพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ปีการศึกษา 2564 แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ โดยให้ตอบคำถามเฉพาะผู้ที่สูบบุหรี่เท่านั้น จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's scale) จำนวน 14 ข้อ

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยโดย ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและนำมาสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (validity) โดยใช้ค่าดัชนี IOC พบว่า มีคะแนน IOC เท่ากับ 0.96-1.00 คะแนน แล้วนำมาปรับแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับนิสิตคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบทดสอบ เท่ากับ 0.65 และใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) กับแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 และแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81 ตามลำดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกระจายแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามใน นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ปีการศึกษา 2564 ระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณาตรวจสอบถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน แล้วนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ทั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (รหัส COA no. COA65/009) กลุ่มตัวอย่างได้รับการอธิบายวัตถุประสงค์การศึกษา และการพิทักษ์สิทธิ์ ขออนุญาตผู้ปกครองพร้อมลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้วิธีทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วย รายละเอียดดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่และร้อยละ
- 2) เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับข้อมูลพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ด้วยสถิติไคสแคว์
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4) เปรียบเทียบหาความแตกต่างของคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ ตามตัวแปรเพศและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ด้วยสถิติค่าที (t-test) และตัวแปรอายุ สาขาที่ศึกษา สถานที่พักอาศัย ค่าใช้จ่ายต่อเดือน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance หรือ F-test)

5) หาความสัมพันธ์ของคะแนนความรู้และทัศนคติโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพปัญหาการสูบบุหรี่ ทัศนคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.5 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-23 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.3 และอายุระหว่าง 18-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.3 ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน (รายได้จากผู้ปกครองและทุนการศึกษา) อยู่ในช่วงระหว่าง 0-7,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 24 ส่วนใหญ่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 31.5 และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 27 ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ผู้ปกครองอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 61.5 ลำดับลงมาคือ ผู้ปกครองมีสถานะหย่าร้างกัน คิดเป็นร้อยละ 15.3 ส่วนใหญ่พักอาศัยที่บ้านพักส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 76 และพักอาศัยหอพัก คิดเป็นร้อยละ 13

ผลสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ พบว่า นิสิตส่วนใหญ่คิดเห็นว่า สารนิโคตินเป็นสารพิษอันตรายในบุหรี่ที่เป็นสารเสพติดและทำให้เกิดโรคหัวใจ คิดเป็นร้อยละ 83.3 นิสิตส่วนใหญ่คิดเห็นว่า สารไนโตรเจนไดออกไซด์เป็นสารที่มีฤทธิ์กัดเนื้อเยื่อที่เป็นสาเหตุของโรคถุงลมโป่งพอง คิดเป็นร้อยละ 60.5 นิสิตส่วนใหญ่คิดเห็นว่า สารแอมโมเนียเป็นสารพิษในบุหรี่ที่ใช้ปรุงแต่งรสชาติทำให้แสบตา แสบจมูก และหลอดลมอักเสบ คิดเป็นร้อยละ 67.25 นิสิตส่วนใหญ่คิดเห็นว่า สารนิโคตินสามารถถ่ายทอดจากแม่ไปสู่ทารกได้ คิดเป็นร้อยละ 47.5 นิสิตส่วนใหญ่คิดเห็นว่า การแจกบุหรี่ให้นักเรียนหรือผู้ใดก็ตามไปทดลองสูบลือว่าผิดกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 56.0 นิสิตส่วนใหญ่คิดเห็นว่า การโฆษณาบุหรี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ติดบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 66.25 นิสิตส่วนใหญ่รู้ว่าเขตปลอดบุหรี่ หมายถึง บริเวณที่ห้ามมิให้มีการสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 83.5 นิสิตส่วนใหญ่คิดเห็นว่า การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่ไม่ได้มีสาเหตุโดยตรงมาจากการเริ่มสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 83.0 นิสิตส่วนใหญ่คิดเห็นว่า ไม่มีบุหรี่ชนิดใดอันตรายน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.5 นิสิตส่วนใหญ่คิดเห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในการเลิกบุหรี่ คือ มีความตั้งใจจริงที่จะเลิก คิดเป็นร้อยละ 88.0 รองลงมาคือ คำชมเชยจากเพื่อนๆ และคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 7.5 การเลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และการใช้ยาช่วยเลิกบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ

ส่วนผลการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า รู้สึกไม่ชอบและรำคาญเมื่อต้องอยู่ใกล้คนที่สูบบุหรี่ มีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก ส่วนลำดับรองลงไป แสดงได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (n = 440)

ลำดับ	ทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ไม่ชอบและรำคาญเมื่อต้องอยู่ใกล้คนที่สูบบุหรี่	3.80	1.44	ระดับมาก
2	การสูบบุหรี่ทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้นกว่าปกติ	3.70	1.44	ระดับมาก
3	การสูบบุหรี่ทำให้เพศตรงข้ามเมินหนี	3.12	1.45	ระดับปานกลาง
4	คนสูบบุหรี่เพื่อเข้าสังคมกับเพื่อนที่สูบบุหรี่	2.69	1.56	ระดับปานกลาง
5	การสูบบุหรี่เป็นพฤติกรรมปกติของมนุษย์	2.59	1.23	ระดับน้อย
6	คนสูบบุหรี่ต้องการการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่ม	2.58	1.53	ระดับน้อย
7	การสูบบุหรี่ช่วยคลายความเครียดลงได้	2.57	1.32	ระดับน้อย
8	คนที่สูบบุหรี่จัดเป็นคนที่เซในสังคมปัจจุบัน	2.36	1.39	ระดับน้อย
9	คนที่ติดบุหรี่ คือคนที่มีจิตใจอ่อนแอ	2.25	1.27	ระดับน้อย
10	คนที่สูบบุหรี่เพราะต้องการยอมรับว่าเป็นผู้ใหญ่	2.21	1.40	ระดับน้อย
11	คนที่สูบบุหรี่เพราะสูบบุหรี่ตามบุคคลในครอบครัว	2.06	1.29	ระดับน้อย
12	คนที่สูบบุหรี่ชอบเลียนแบบดารา นักร้อง	2.05	1.29	ระดับน้อย
13	คนที่สูบบุหรี่ชอบเลียนแบบจากโฆษณา	2.00	1.24	ระดับน้อย
14	คนที่สูบบุหรี่จะเข้าสังคมได้ง่าย และมีเพื่อนมาก	1.98	1.15	ระดับน้อย

ผลสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต (เฉพาะนิสิตที่สูบบุหรี่) พบว่า ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวไม่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 65.5 ส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่เพราะอยากทดลองสูบ รองลงมาคือ เพื่อแสดงความเป็นผู้ใหญ่ ตามอย่างเพื่อน หรือเพื่อนชวนสูบ เพื่อเข้าสังคม และมีความเครียด วิตกกังวล เพื่อความโก้ เท่ และ เพื่อความโก้ เท่ ตามอย่างสมาชิกในครัวเรือน และตามอย่างดาราหรือบุคคลที่ตนชื่นชอบ ตามลำดับ ส่วนความถี่ของพฤติกรรมสูบบุหรี่พบว่า มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 1.5 มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่น้อยกว่าสัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.75 สูบบุหรี่สัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.75 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการสูบบุหรี่ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 401-500 บาท สำหรับการสูบบุหรี่ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่เมื่อไปเที่ยวกลางคืน/ดื่มสุรา คิดเป็นร้อยละ 6.25 รองลงมาคือ เมื่อสังสรรค์กับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 2.0 สูบเป็นประจำเมื่อมีเวลาว่าง คิดเป็นร้อยละ 1.5 และ เมื่อต้องการผ่อนคลายความเครียด คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ ส่วนสถานที่ที่นิยมสูบบุหรี่พบว่า ส่วนใหญ่จะสูบในเคค/ผับ คิดเป็นร้อยละ 6.5 รองลงมาคือ สูบที่พักอาศัย/หอพัก คิดเป็นร้อยละ 2.0 จะสูบทุกที่ถ้ามีโอกาส คิดเป็นร้อยละ 1.25 และ จะสูบเมื่อไปร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ สำหรับผู้ที่สูบบุหรี่ พบว่า ส่วนใหญ่ บิดา-มารดา หรือผู้ปกครองไม่ทราบเรื่องการสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 96 และ อีกร้อยละ 4 ผู้ปกครองทราบเรื่องการสูบบุหรี่ นอกจากนี้ส่วนใหญ่ยังคิดว่าอนาคตจะเลิกสูบบุหรี่ได้ คิดเป็นร้อยละ 98.25 และส่วนใหญ่คิดว่าตัวท่านเองเท่านั้นจะช่วยให้เลิกบุหรี่ได้ คิดเป็นร้อยละ 97.25 รองลงมาคือ พ่อแม่จะช่วยให้เลิกบุหรี่ได้ คิดเป็นร้อยละ 1.25 และ คนรักจะช่วยให้เลิกบุหรี่ได้ คิดเป็นร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ชั้นปีที่ศึกษา สถานที่พักอาศัย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ตัวแปร เพศ ช่วงอายุ หลักสูตร/สาขาที่ศึกษา สถานที่พักอาศัย และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .00 - .038$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยต่าง ๆ	การสูบบุหรี่		จำนวน	χ^2	p-value
	ไม่สูบ	สูบ			
เพศ				28.855	.000
ชาย	24	67	91		
หญิง	255	36	291		
ช่วงอายุ				10.720	.030
18 – 19 ปี	61	9	42		
20 ปี	52	14	45		
21 ปี	78	17	55		
22 ปี ขึ้นไป	98	59	157		
ชั้นปีที่ศึกษา				51.024	.000
ชั้นปีที่ 1	65	9	74		
ชั้นปีที่ 2	76	23	99		
ชั้นปีที่ 3	57	32	89		
ชั้นปีที่ 4	37	35	72		
สถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน				8.437	.038
บ้านตนเอง	163	73	236		
หอพัก/ คอนโด	101	23	124		
อื่นๆ เช่น บ้านญาติ	10	2	12		
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน				15.485	.001
0-7,500 บาท	112	19	131		
7,501-10,000 บาท	85	28	113		
10,001-12,500 บาท	52	30	82		
มากกว่า 12,501 บาท	34	17	51		

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะเกี่ยวกับตัวแปรเพศและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) พบว่า นิสิตที่มีเพศและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ต่างกัน มีคะแนนความรู้และทักษะเกี่ยวกับบุหรี่ปกติแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยพบว่า นิสิตเพศหญิงมีคะแนนความรู้และทักษะเกี่ยวกับบุหรี่ปกติมากกว่าเพศชาย และนิสิตที่ไม่ได้สูบบุหรี่มีคะแนนความรู้และทักษะมากกว่านิสิตที่สูบบุหรี่ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้กับทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (t-test)

ตัวแปร	คะแนนเกี่ยวกับบุหรี่		n	mean	SD	t	p
เพศ	ความรู้	ชาย	173	10.71	1.791	-4.884	.000
		หญิง	215	11.60	1.751		
		รวม	388	11.20	1.820		
	ทัศนคติ	ชาย	173	3.62	0.449	-5.815	.000
		หญิง	215	4.00	0.331		
		รวม	388	3.84	0.676		
พฤติกรรมการสูบบุหรี่	ความรู้	ไม่สูบบุหรี่	289	11.40	1.831	4.025	.000
		สูบบุหรี่	99	10.61	1.659		
		รวม	388	11.20	1.820		
	ทัศนคติ	ไม่สูบบุหรี่	289	4.03	0.583	11.758	.000
		สูบบุหรี่	99	3.24	0.575		
		รวม	388	3.84	0.676		

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยของนิสิตตามตัวแปรที่ศึกษาที่มีตัวแปรต่างกันตามตัวแปรที่ศึกษาตามตัวแปรได้แก่ (1) ช่วงอายุ (2) ชั้นปีที่ศึกษา (3) สถานที่พักอาศัย และ (4) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า นิสิตที่มีช่วงอายุที่ต่างกัน มีคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยไม่แตกต่างกัน ส่วนนิสิตที่มีคณะที่ศึกษาที่ต่างกันและมีสถานที่พักอาศัยที่ต่างกัน มีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนความรู้ไม่นับพบว่าไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (F-test)

ตัวแปร	คะแนนเกี่ยวกับบุหรี่ย		n	mean	SD	t	p		
ช่วงอายุ	ความรู้	18 – 19 ปี	70	11.41	1.75	.875	.479		
		20 ปี	66	11.36	1.61				
		21 ปี	110	11.17	1.76				
		22 ปี ขึ้นไป	142	21.11	1.73				
	ทัศนคติ	18 – 19 ปี	70	3.97	0.66			1.889	.112
		20 ปี	66	3.95	0.65				
		21 ปี	110	3.78	0.67				
		22 ปี ขึ้นไป	142	3.75	0.72				
ชั้นปีที่ศึกษา	ความรู้	ชั้นปีที่ 1	347	11.01	1.583	9.595	.000		
		ชั้นปีที่ 2	294	11.08	1.973				
		ชั้นปีที่ 3	179	10.71	1.524				
		ชั้นปีที่ 4	181	12.50	1.622				
	ทัศนคติ	ชั้นปีที่ 1	347	3.88	0.672			5.820	.000

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566) Vol.6 No.2 (May– August 2023)

ตัวแปรตาม		ตัวแปรอิสระ		ค่าเฉลี่ย		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
สถานที่พักอาศัย	ความรู้	ชั้นปีที่ 2	294	3.77	0.600		
		ชั้นปีที่ 3	179	3.71	0.571		
		ชั้นปีที่ 4	181	4.43	0.456		
		บ้านตนเอง	242	10.98	1.73	5.142	.006
	ทัศนคติ	บ้านญาติ	13	11.08	1.19		
		หอพัก/ คอนโดมีเนียม	127	11.61	2.01		
		อื่นๆ	6	11.67	0.82		
		บ้านตนเอง	242	3.75	0.67	4.464	.012
		บ้านญาติ	13	4.07	0.53		
		หอพัก/ คอนโดมีเนียม	127	3.95	0.70		
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน	ความรู้	อื่นๆ	6	4.12	0.47		
		0-7,500 บาท	131	11.18	1.90	.501	.682
		7,501-10,000 บาท	113	11.11	1.87		
		10,001-12,500 บาท	82	11.30	1.67		
	ทัศนคติ	มากกว่า 12,501 บาท	51	11.45	1.67		
		0-7,500 บาท	131	4.02	0.63	4.986	.002
		7,501-10,000 บาท	113	3.77	0.68		
		10,001-12,500 บาท	82	3.69	0.67		
		มากกว่า 12,501 บาท	51	3.82	0.65		

จากผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรชั้นปีที่ศึกษามีคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรืแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงนำไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Bonferroni พบว่า นิสิตที่เรียนชั้นปีที่ 4 มีคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรืแตกต่างกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรืจากนิสิตในชั้นปีที่ต่างกัน

คะแนน	ชั้นปีที่ศึกษา	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
ความรู้	ชั้นปีที่ 1	1.00	1.00	1.00	1.00
	ชั้นปีที่ 2	-	1.00	1.00	1.00
	ชั้นปีที่ 3	-	-	1.00	0.79
	ชั้นปีที่ 4	-	-	-	1.00
ทัศนคติ	ชั้นปีที่ 1	1.00	0.93	0.09	0.09
	ชั้นปีที่ 2	-	1.00	0.91	0.95
	ชั้นปีที่ 3	-	-	1.00	1.00
	ชั้นปีที่ 4	-	-	-	1.00

จากผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรสถานที่พักอาศัยมีคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ปกติแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงนำไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Bonferroni พบว่า นิสิตที่พักอาศัยอยู่บ้านตนเองมีคะแนนความรู้และคะแนนทัศนคติแตกต่างจากนิสิตที่พักในหอพัก/ คอนโดมีเนี่ยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า ดังตารางที่ 6

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566) Vol.6 No.2 (May- August 2023)

ตารางที่ 6 ผลทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยาสูบจากนิสิตในที่พักอาศัยต่างกัน

คะแนน	สถานที่พักอาศัย	บ้านตนเอง	หอพัก/ คอนโดมีเนียม	อื่นๆ เช่น บ้านญาติ
ความรู้	บ้านตนเอง	-	1.00	1.00
	หอพัก/ คอนโดมีเนียม	-	-	0.927
	อื่นๆ เช่น บ้านญาติ	-	-	-
ทัศนคติ	บ้านตนเอง	1.00	0.042	0.624
	หอพัก/ คอนโดมีเนียม	-	-	-
	อื่นๆ เช่น บ้านญาติ	-	-	.00

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยาสูบของนิสิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) พบว่า คะแนนความรู้กับทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยาสูบมีความสัมพันธ์กันทางบวกที่ไปในทิศทางเดียวกันโดยมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.448 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .00$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลสำรวจกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นิสิตสาขานวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มีทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยาสูบหรือพิษภัยของบุหรี่ยาสูบโดยมีความเห็นว่า นิโคตินเป็นสารพิษสำคัญในบุหรี่ยาสูบที่เป็นสารเสพติดและทำให้เกิดโรคหัวใจ และยังเป็นสารพิษในบุหรี่ยาสูบที่มีฤทธิ์กดเยื่อเมือกและหลอดลมและถุงลมปอดอีก รองลงมาคือ ไนโตรเจนไดออกไซด์ ทาร์ และ แอมโมเนีย ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา วิริยะ และคณะ, 2562)⁹ พบว่า การให้นักศึกษามีความรู้และทัศนคติเรื่องบุหรี่ยาสูบที่ถูกต้องจะช่วยให้มีพฤติกรรมไม่สัมผัสบุหรี่ยาสูบ นอกจากนี้ ผลสำรวจครั้งนี้พบว่า นิสิตสาขานวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ยังมีความรู้เกี่ยวกับการโฆษณาบุหรี่ยาสูบทางวิทยุว่าเป็นองค์ประกอบของการติดบุหรี่ยาสูบ ดังนั้นการเข้าใจและเท่าทันต่อสื่อการตลาดของบริษัทจำหน่ายบุหรี่ยาสูบเป็นสิ่งจำเป็นในการป้องกันตนเองจากการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่ยาสูบ ส่วนความรู้เกี่ยวกับเขตปลอดบุหรี่ยาสูบนั้นพบว่า นิสิตสาขานวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มีความรู้เกี่ยวกับเขตปลอดบุหรี่ยาสูบหมายถึงบริเวณที่ห้ามมิให้มีการสูบบุหรี่ และบริเวณที่ไม่อนุญาตให้มีกิจกรรมใดๆ เกี่ยวกับบุหรี่ยาสูบอยู่เลย แต่ยังพบว่ามีการสูบบุหรี่ให้เห็นในบริเวณสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่ายังไม่เข้าใจถึงกฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่เท่าไรนัก ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ และคณะ (2561)¹⁰ พบว่า แม้ นักศึกษาจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารพิษในควันบุหรี่ยาสูบและโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ในระดับที่มาก แต่กลับมีระดับความรู้กฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ พัทธมน ใจสะอาด และเบญจวรรณ ธรรมรัตน์ (2557)¹¹ ที่ศึกษาปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาพบว่า บุคลากรและนักศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจกฎระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่ แม้ว่ามหาวิทยาลัยบางแห่งประกาศเป็นเขตปลอดบุหรี่ยาสูบหรือติดป้ายห้ามสูบบุหรี่ในอาคารก็ตาม ยังมีการฝ่าฝืนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งมหาวิทยาลัยมีพื้นที่กว้างขวางทำให้ยากลำบากแก่การควบคุมดูแลและไม่มีกำลังคนในการดูแล เพราะอธิการบดีหรือรองอธิการบดีไม่มีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมการสูบบุหรี่ในมหาวิทยาลัย ดังนั้น ควรแก้ไขประกาศกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็นเขตปลอดบุหรี่ยาสูบและให้อธิการบดีหรือรองอธิการบดีมีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่และให้อธิการบดีมีอำนาจในการออกบัตรประจำตัวผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย เพื่อให้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายต่อไป ดังนั้นแนวทางในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย คือ มหาวิทยาลัยควรขอความร่วมมือกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ให้ช่วยเหลือแนะนำหรือกระตุ้นการปลูกจิตสำนึกในการงดสูบบุหรี่แก่นักศึกษาและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม นอกจากนี้จากผลการสำรวจเฉพาะกลุ่มนิสิตที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 12.0 โดยมีเหตุผลการสูบบุหรี่หลายประการ อาทิ อยากทดลองสูบบุหรี่ มีความเครียด วิตก

กังวล ทำตามอย่างเพื่อน หรือเพื่อนชวนสูบบุหรี่เพื่อเข้าสังคม ตามอย่างสมาชิกในครัวเรือน และอื่นๆ เช่น เพื่อแสดงความเป็นผู้ใหญ่ ตามลำดับแสดงให้เห็นว่ากลุ่มนิสิตยังขาดทักษะการปฏิเสธบุหรี่หรือความตระหนักต่อการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ทำให้ยังเห็นพฤติกรรมการสูบบุหรี่นั่นเอง ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ ไพฑูรย์ วุฒิส และคณะ (2561)¹² ที่ระบุว่า ทักษะการปฏิเสธบุหรี่ของเยาวชนยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนักทำให้มีโอกาสเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่ได้ค่อนข้างมาก นอกจากนี้จากผลการสำรวจในกลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่เป็นประจำพบว่า มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่เมื่อไปเที่ยวกลางคืน/ดื่มสุรา ต้องการผ่อนคลายความเครียด เมื่อสังสรรค์กับเพื่อน โดยส่วนใหญ่จะสูบบุหรี่ทุกสถานที่ที่ถ้ามีโอกาส โดยเฉพาะเมื่อไปเที่ยวเตร่/ผับ โดยเสียค่าใช้จ่ายในการสูบบุหรี่ต่อเดือนไม่เกิน 500 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยม จันทร์นวล และ พลกร สืบสำราญ (2559)¹³ ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะสูบบุหรี่น้อยกว่า 5 มวนต่อวัน และช่วงเวลาที่มักสูบบุหรี่ ได้แก่ เมื่ออยู่ในงานเลี้ยงสังสรรค์ หรือในแหล่งสถานบันเทิง จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้บริหารสถาบันควรนำไปพิจารณามาตรการป้องกัน แก้ไขที่ซับซ้อนทั้งระหว่างการกำกับสถาบันเชิงใกล้ชิดเชิงสถาบันการศึกษาแก้ปัญหาการระบาดของบุหรี่ในสถานศึกษา เพื่อให้สถาบันบรรลุเป้าหมายโครงการสถาบันการศึกษาปลอดบุหรี่ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษานี้พบว่า นิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาการสายการบริการตามกรอบข้อตกลง ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA) ที่ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและพัฒนาให้เป็นทุนมนุษย์ในภาคอุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยวและโรงแรมเพื่อรองรับตลาดแรงงานตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังแรงงานด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการยังมีความเสี่ยงต่อการสัมผัสหรือมีโอกาสที่จะกลายเป็นผู้สูบบุหรี่หน้าใหม่ ซึ่งอาจส่งผลให้อัตราคนงานภาค การบริการและอุตสาหกรรมบริการตามกรอบข้อตกลง MRA ยังเป็นปัญหา ทั้งนี้แม้ว่าโดยรวมบัณฑิตที่ผลิตในกลุ่มสาขาวิชาการสายการบริการสู่ตลาดแรงงานจะมีทักษะการบริการที่มีคุณภาพสูง แต่ยังพบปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมให้บริการจากปัญหาความบกพร่องด้านสภาวะสุขภาพจากการเข้าไปสัมผัสบุหรี่ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากบริบทสังคมนักศึกษาเองในขณะที่ใช้ชีวิตในขณะที่กำลังศึกษา ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรเร่งพิจารณาขับเคลื่อนนโยบายสถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่ร่วมมือกับเครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ แพทย์สมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการขับเคลื่อนโครงการสถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่

- มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมและขยายผลการโครงการพัฒนาทักษะการปฏิเสธบุหรี่ให้ครอบคลุมระดับวิทยาเขตฯ ของมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัย และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาทักษะชีวิต
- มหาวิทยาลัยควรตั้งคณะทำงานการขับเคลื่อนนโยบายสถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่ให้เป็นรูปธรรม โดยทำงานกับภาคชุมชนและประชาสังคมเพื่อสร้างพื้นที่รอบสถาบันการศึกษาให้ปลอดบุหรี่เพื่อเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ โดยรอบมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนปลอดบุหรี่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เน้นพัฒนาทักษะการปฏิเสธด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วม และขยายผลสู่นิสิตสาขาอื่นๆ ที่มีแนวโน้มมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ รวมถึงการส่งเสริมบทบาทกลุ่มผู้นำนิสิตในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมการปฏิเสธบุหรี่ในสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องแนวทางการขยายผลการพัฒนาทักษะการปฏิเสธบุหรี่เพื่อส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันการเสพติดสูบบุหรี่ในนิสิตสาขานวัตกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ปีงบประมาณ 2564 โดยการสนับสนุนทุนวิจัยจากเครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ แพทย์สมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

เอกสารอ้างอิง

1. ขวัญใจ ศุภรณันท์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ว. สารานุกรมสุขชุมชน, 2563;6(1):36-148.
2. World Health Organization [WHO]. Tobacco. Retrieved October 3, [อินเทอร์เน็ต]. 2561-[เข้าถึงเมื่อ 30 มิ.ย. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.who.int/health-topics/tobacco>
3. พระมงคลธรรมวิธาน และคณะ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในเขตการปกครองฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร. ว. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 2561;11(2):2282-2309.
4. ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. รายงานสถิติการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2561.
5. ฐิติรัตน์ บุญเกิด และคณะ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา. ว. วิจัยสารานุกรมสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2565; 11(11):42-52.
6. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564. นนทบุรี:กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม; 2564.
7. ฐิตียา เนตรวงษ์ และคณะ. แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยปลอดบุหรี่ด้วยโครงการและชุมชนเป็นฐานการวิจัย. ว. มทร. อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2562;6(1):1-12.
8. ณัฐนิ พงศ์ไพฑูรย์สิน และคณะ. พฤติกรรมสุขภาพ (3อ.2ส.) และแนวทางการจัดการสร้างเสริมสุขภาพสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ว. สารานุกรมสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 2563;3(2):95-108
9. กัลยา วิริยะ และคณะ. ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ยับกับพฤติกรรมการสัมผัสบุหรี่ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ว. วิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลา, 2562;30(1):66-74.
10. จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ และคณะ. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการได้รับควันบุหรี่มือสองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง. ว. สารสารานุกรมสุขมหาวิทยาลัยบูรพา, 2561;13(12):90-101.
11. พัทธมน ใจสะอาด และเบญจวรรณ ธรรมรัตน์. มาตรการกฎหมายในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา. ว. จันทรเกษมสาร, 2557;20(3):11-18.
12. ไพฑูรย์ วุฒิสัย และคณะ. การพัฒนากลวิธีการป้องกันการสูบบุหรี่ในเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. ว.วิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 2561;12(2):19-28.
13. นิยม จันทน์นวล และ พลากกร สืบสำราญ. สถานการณ์การสูบบุหรี่ของบุคลากรและและนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี: ภายใต้โครงการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีปลอดบุหรี่. ว.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2559;18(2):1-10.